

opdatering

Årbog for Museet for Varde By og Omegn &
Ringkøbing-Skjern Museum 2015

opdatering
Årbog for Museet for Varde By og Omegn
& Ringkøbing-Skjern Museum 2015

© Forfatterne, Museet for Varde By og Omegn
& Ringkøbing-Skjern Museum 2016

Redaktion: Christian Ringskou og Tine Lorange

Korrektur: Harriet Ludvigsen

Grafisk tilrettelæggelse: Tine Lorange

Fotos og illustrationer: med mindre andet er angivet ved
de enkelte fotos og illustrationer tilhører billedmaterialet
i denne bog Museet for Varde By og Omegn, Ringkøbing-
Skjern Museum eller Arkæologi Vestjylland

Alle kort, Danmarks Højdemodel og
ortofotos: ©Geodatastyrelsen

Skrift: Myriad Pro

Papir: 130g Silk

Omslag: 250g Arktika

Tryk: Strandbygaard Grafisk A/S, Skjern

ISBN 978-87-89834-94-8

ISSN 1903-9581

Kære Læser!

Velkommen til endnu en årbog fra Ringkøbing-Skjern Museum og Museet for Varde By og Omegn. Der er de seneste år kommet forskellige kommentarer til årbogens tykkelse og vægt. Nogle læsere bemærker, at nu må den ikke blive tykkere, for så bliver den u håndterlig. Og de, der skal sende årbogen med posten, bemærker, at det efterhånden bliver en bekostelig affære at putte den i postkassen. Så en slankekur har været ønsket fra flere sider. Men præcis som med os dødelige, er slankekurer lette at beslutte men svære at gennemføre. Og selvom vi egentlig havde besluttet, at vi ville blive lidt tyndere i år, ender årbogen alligevel på stort set samme sidetal som sidste år. Det er således ikke viljen, der mangler. Men når nu der produceres så meget ny viden i løbet af et år; og når nu vi har så mange dygtige medarbejdere med lyst til at formidle den viden, de skaber, så skulle redaktionen af denne årbog da også være nogle skarn, hvis ikke de lod de gode artikler trykke.

For årbogens formål er, at give et billede af bredden i det arbejde, der foregår på de to museer. Og den bredde er stor. Alene i denne årbog når vi fra paven i Rom til rakkerne i Vestjylland. Og tidsmæssigt fra stenalder til nutid. De arkæologiske artikler i år handler om: Den vestligste dysse i Danmark; Jernalderofringerne i Dejbjerg Præstegårdsmose; De store udgravninger ved Broeng og Kærgård; Udgravningen af skelletter på Torvet i Varde; Fundet af et paveligt segl på en mark ved Hodde og endelig undersøgelserne forud for etablering af det 53 kilometer lange landkabel, der skal føre strøm fra havvindmøllerne på Horns Rev 3. Og naturligvis er der også den årlige oversigt over, hvad og hvor der i øvrigt er lavet udgravninger

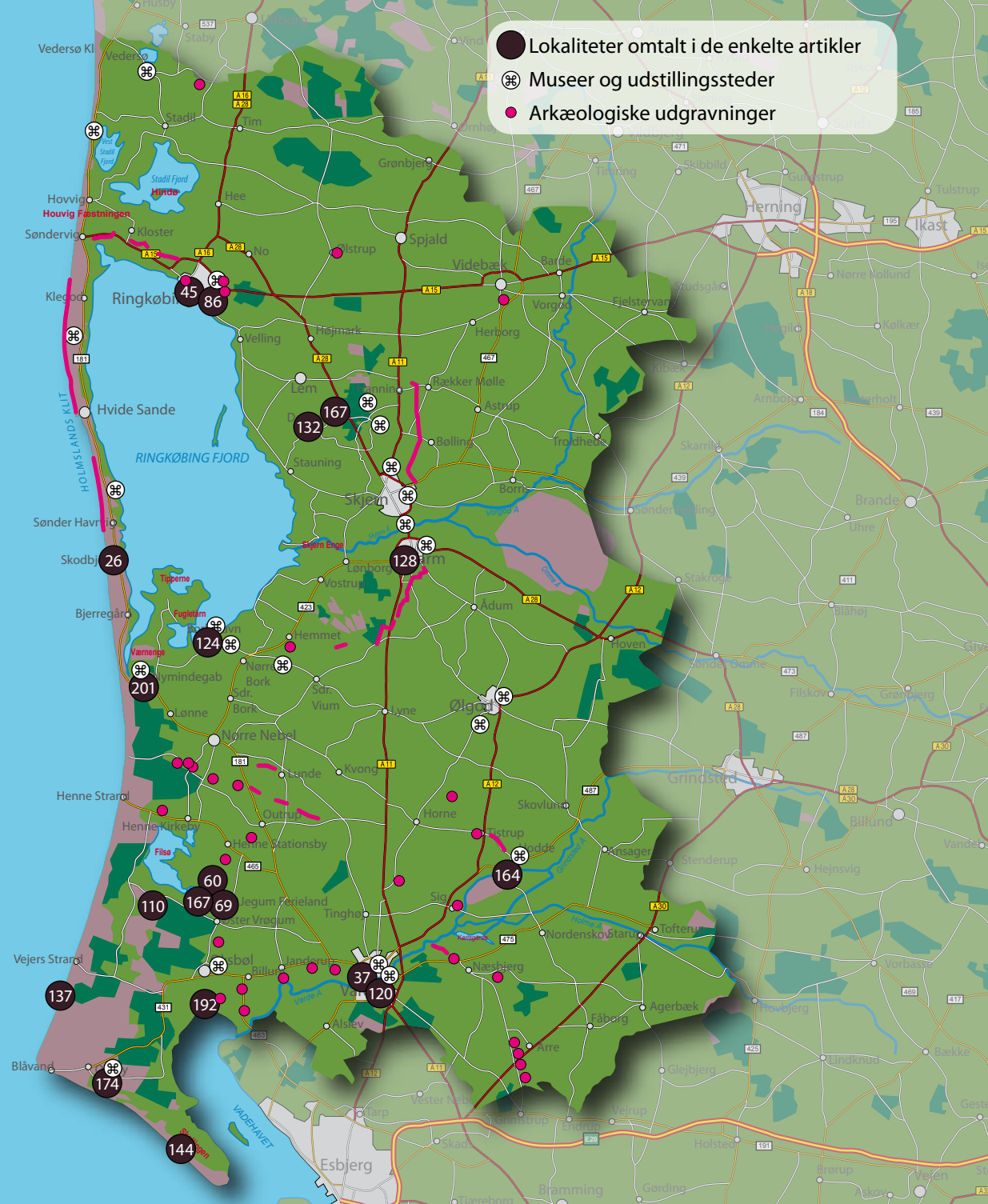
i de to kommuner. Fra den arkæologiske formidling er der en artikel om et modeshow med jernalderdragter på Nymindegab Museum. På nyere tids-området fylder Anden Verdenskrig også godt denne gang. Der er artikler om Hitlers V-1- og V-2-raketter, om bombeflyene over Vestjylland, om De Hvide Busser og om minerydningen efter krigen. De tre sidstnævnte har alle relation til udstillinger: Bombeflyene over Vestjylland er emnet for en stor udstilling på Ringkøbing Museum; De Hvide Busser er emnet for en stor udstilling på Nationalmuseet, og artiklen giver en vestjysk vinkel på denne historie. Endelig er minerydningen efter krigen emnet for en ny dansk storfilm, der netop er optaget i området ved Blåvand. Og så bliver minerydningen også emnet for den første store særudstilling på det nye museum ved Tirpitz i 2017. Der er også denne gang artikler med et arkitektonisk/kulturhistorisk fokus, nemlig en artikel om Ringkøbing Torv og hele to artikler, der knytter sig til herregården Søviggaard. Til formidling og forandring knytter sig en artikel om cykelture rundt om Ringkøbing Fjord, en artikel om det nye museum ved Tirpitz og en artikel om museernes udvikling. Oven i alt dette er der hele fem bidrag fra museernes støtteforeninger.

Det er altså ikke tomme kalorier, der holder årbogens vægt oppe. Forhåbentlig vil artiklerne igen være til gavn og glæde for mange. I hvert fald er vi glade for at kunne dele denne viden med Jer. Tak til læserne fordi I læser. Tak til skribenterne fordi I igen har leveret spændende, kloge og afvekslende artikler. Og tak til redaktørerne for det store arbejde, med at få alle de gode idéer og ikke altid helt færdige artikler til at blive en flot årbog.

God læselyst

Kim Clausen og Claus Kjeld Jensen

- Lokalteter omtalt i de enkelte artikler
- Museer og udstillingssteder
- Arkæologiske udgravninger

Indhold

- 6** Museumsforeningernes årsberetninger
- 16** Årets gang i ArkVest
Af Poul K. Jørgensen & Lene B. Frandsen
- 19** At balancere mellem turistattraktion og lokalmuseum
Af Claus Kjeld Jensen
- 26** V for Vergeltungswaffe
Af Minna Kanzler Hemmet
- 37** Sct. Jacobi Kirkegård
Af Sara Gjerlevsen
- 45** Torvet rundt
Af Christian Ringskou
- 60** Søviggaards historie i nyere tid
Af Holger Grumme Nielsen
- 69** Søviggaard
Af arkitekt MAA Steffen M. Søndergaard
- 78** Et tværsnit gennem kendt og ukendt land
Af Karen Bjelke Fisker
- 86** Flyvere i natten
Af Christian Ringskou
- 110** Begravet af flyvesand
Af Stina Trolldoft Andresen
- 120** Otto Frello og *Det skjulte billede*
Af John V. Jensen
- 124** Fjorden rundt – cykelturisme i verdensklasse
Af Sabine Jensen & René Hankelbjerg
- 128** Da de kom hjem
Af Martin Kirkegaard
- 132** Dejbjerg Præstegårdsmose
Af Torben Egeberg
- 137** Under Sandet
Af John V. Jensen
- 144** Der er mere *Under Sandet*
Af John V. Jensen
- 164** En pavelig bulle fra Hodde
Af Lars Chr. Bentsen
- 167** Da rakkeren flyttede fra Outrup til Dejbjerg
Af Per Lunde Lauridsen
- 174** Tirpitz under forandring
Af Claus Kjeld Jensen
- 192** Broeng og Kærgård
Af Karen Bjelke Fisker & Torben Egeberg
- 201** Modeshow i Nymindegab
Af Tine Lorange, med bidrag af Marianne Voel Jensen
- 205** Årets udgravninger
Af arkæologerne i ArkVest
- 224** Tidstavle